

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

3. Бекас О.О. Рівень фізичного стану молоді 12-14 років і його залежність від фізичної активності//Фізіологічний журнал НАН України. – 2002. - №2. – 170 с.
4. Васильева З.А., Любинская С.М. Резерви здоровья. – М., Медицина, 1994. – С.51 - 55.
5. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. / Б.Ф. Ведмеденко. – Київ, 1993. – С. 123 -126.

АНОТАЦІЇ

АСПЕКТИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТІВ СумДУ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Стасюк Р. М., Песоцький С. М.

Сумський державний університет

У статті відображається відношення студентів 1-го та 4-го курсів щодо занять з фізичного виховання, їх організація та умови проведення. Визначені позитивні риси, недоліки занять, сформульовані пропозиції та побажання студентів щодо вдосконалення фізичного виховання в Сумському державному університеті.

Ключові слова: студент, викладач, фізичне виховання, ставлення.

АСПЕКТЫ, КОТОРЫЕ ОПРЕДЕЛЯЮТ ОТНОШЕНИЕ СТУДЕНТОВ СумГУ К ЗАНЯТИЯМ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ

Стасюк Р. Н., Песоцкий С. Н.

Сумской государственной университет

В статье отражается отношение студентов 1-го и 4-го курсов к занятиям по физическому воспитанию, их организация и условия проведения. Определены положительные черты, недостатки занятий, сформулированы предложения и пожелания студентов для совершенствования физического воспитания в Сумском государственном университете.

Ключевые слова: студент, преподаватель, физическое воспитание, отношение.

ASPECT THAT DEFINES THE RELATIONSHIP STUDENTS TO SumDU PHYSICAL EDUCATION CLASSES

Stas'uk R.M., Pesotsky S.N.

Sumy State University

The article reflects the attitude of students of the 1st and 4th courses for physical education classes, their organization and modalities. Identified positive features, drawbacks classes, formulated and suggestions for student improvement of physical education in Sumy State University.

Key words: student, professor, physical education, attitude.

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Світлана Тітаренко, Лілія Іванюта

Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка

Постановка проблеми. Головна мета дошкільної освіти на сучасному етапі – розвиток дитини як особистості, що передбачає турботу про її здоров'я, фізичний розвиток, духовний і соціальний добробут. Турбота про фізичне виховання дитини завжди була й лишається одним із головних завдань педагогічної роботи.

За даними психолого-педагогічної літератури, одним із ключових у житті дитини, що визначає її подальший психофізичний розвиток, є ранній вік – період від 1 до 3 років. Так, на думку Р. Немова, особливість цього віку пояснюється тим, що він безпосередньо пов'язаний із трьома фундаментальними життєвими новоутвореннями особистості: прямоходінням, мовленнєвим спілкуванням та предметною діяльністю [3]. Одним з важливих аспектів розвитку дітей раннього віку є розвиток дрібної моторики та координації рухів пальців рук.

Саме в ранньому віці, на думку М. Литвинової, швидко формуються рухові навички дітей, особливо складні сенсорно-скоординовані рухи рук і ніг. Ці рухи надалі відіграють провідну роль у становленні пізнавальних та інтелектуальних здібностей дитини [2, с. 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку розглядали В. Бехтерев, Д. Селлі. Зв'язок моторики, пізнавальної діяльності і мовлення висвітлювали у своїх роботах Л. Виготський, М. Бернштейн, Б. Ананьев, А. Валлон, Дж. Брунер.

Дослідженнями зв'язку розвитку руки і мозку займалися вчені-фізіологи (І.Павлов, В.Сеченов, М.Кольцова); педагоги (В.Сухомлинський, Ю. Соколова, М. Новіков та ін.

Проведені дослідження (О. Брушлінский, В. Кудрявцев, О. Леонтєв, М. Поддьяков) свідчать, що в процесі занять з розвитку дрібної моторики у дитини удосконалюються вміння та навички роботи з різними матеріалами, пристроями та інструментами; виробляється охайність, самостійність, оригінальність у вирішенні задач, уміння вільно орієнтуватися в навколишньому світі.

Тренування рухів пальців рук дітей покращує не тільки їх рухові можливості, а й сприяє розвитку психічних процесів. У свою чергу, формування рухів руки тісно пов'язано з розвитком рухового аналізатора і зорового сприймання, різних видів чутливості, просторового орієнтування, координації рухів тощо.

Дослідження В. Бехтерева довели вплив маніпуляції рук на функції вищої нервової діяльності, розвитку мовлення. Прості рухи рук допомагають прибрати напруження не лише із самих рук, а й з губ, знімають розумову втому. Вони здатні поліпшити вимову багатьох звуків, а отже здатні розвивати мовлення дитини.

За визначенням Т. Ткаченко, дрібна моторика – це сукупність скоординованих дій нервової, м'язової, кісткової і нервової систем людини, в поєднанні із зоровою системою для виконання дрібних і точних рухів кистями і пальцями рук і ніг. У науково-педагогічній літературі поняття «дрібна моторика» ототожнюється зі «спритністю» [5].

Недосконалість тонкої (дрібною) ручної моторики, недостатня координація кистей і пальців рук виявляються у відсутності або поганій сформованості навичок самообслуговування (коли діти вдягають і знімають одяг, застібають і розстібають гудзики, гачки, застібки, зашнуровують і розшнуровують взуття, зав'язують і розв'язують стрічки, шнурки, користуються столовими приладами), а пізніше – моторно-графічних навичок. Недостатність лицьової й артикуляційної моторики проявляється в бідності, невиразності мімічних рухів, у нечіткій або неправильній звуковимові, у загальній невиразності мовлення [1, с. 82].

Процес розвитку дрібної моторики відбувається природним шляхом на основі розвитку загальної моторики людини, який починається з хапання предмета долонькою цілком, потім удосконалюється в процесі перекладання предмета з руки в руку, а вже до двох років дитина може не тільки правильно тримати ложку і пензлик, а й малювати. Процес удосконалення моторних навичок активно відбувається в дошкільному та ранньому шкільному віці. Дитина все частіше виконує більш складні операції, що вимагає узгодження дій обох рук.

Рівень розвитку дрібної моторики – один з показників інтелектуальної готовності дитини до шкільного навчання. Розвиток дитячої руки знаходиться в тісному зв'язку з розвитком мови і мислення. Зазвичай, дитина, що має високий рівень розвитку дрібної моторики, вміє логічно міркувати, у неї достатньо розвинені пам'ять, увага, мова.

Дослідження виконано згідно з загальноуніверситетською темою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Довженка «Формування професійної компетентності вчителя і вихователя у процесі навчання у вищій школі».

Мета дослідження: здійснити аналіз досліджень, присвячених проблемі розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку; висвітлити основні засоби розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку.

Методи, організація дослідження: аналіз та узагальнення психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, спостереження, бесіди.

Результати досліджень. Починати роботу з розвитку дрібної моторики потрібно з раннього віку. Вже в цьому віці можна виконувати масаж пальчиків, впливаючи тим самим на активні точки, пов'язані з корою головного мозку. У ранньому і молодшому дошкільному віці потрібно виконувати прості вправи, які супроводжувати віршованими текстами, не забувати про розвиток елементарних навичок самообслуговування: застібання і розстібання гудзиків, зав'язування шнурків тощо.

Аналіз наукових досліджень, присвячених проблемі розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку, дозволив виокремити основні засоби її розвитку.

1. Масаж – м'які масажуючі рухи і розминання кожного пальчика, долоньки, зовнішньої сторони кисті, а також передпліччя. Доцільно проводити спочатку на одній руці, потім на іншій:

– погладжування від кінчиків пальців до середини руки із зовнішньої і тильної сторін;

– розминання пальців: інтенсивні кругові рухи навколо кожного пальця;

– інтенсивні рухи великого пальця вперед-назад, вгору-вниз, по колу;

– згинання-розгинання всіх пальців одночасно;

– згинання-розгинання руки в кистьовому суглобі;

– інтенсивне розтирання кожного пальця.

2. Образотворча діяльність – улюблений вид діяльності у дітей раннього віку. Кожна дитина любить і по-своєму вміє малювати. Дітей раннього віку слід вчити малювати широким пензлем товщиною в палець, восковими олівцями, кольоровою крейдою. Дуже зручними є тригранні олівці у дерев'яному корпусі діаметром близько одного сантиметра з м'яким товстим грифелем, які однорічному малюку легко утримувати у руці трьома пальцями. Такі олівці не скочуються зі столу, у них не так швидко ламається грифель, що важливо, оскільки у цьому віці діти малюють, сильно натискаючи на олівець. Користуючись цими олівцями, діти швидко навчаються правильно утримувати їх у пальцях, що важливо для розвитку дрібної моторики рук.

3. Ліплення з різних матеріалів (солоне тісто, пластилін, глина, звичайне тісто). Доцільно дітей вчити сплющувати долонькою або кулачком шматочок тіста (масу для моделювання), відщипувати маленький шматочок від великого шматка. Необхідно заохочувати дитину перекладати зліплену невелику кульку з руки в руку, складати шматочки біля тарілки, натискати пальчиками на зліплені кульки – млинці, гудзики (дірочки можна зробити олівцем), надавлювати на ковбаску з одного боку (ложечка), розминати невеликі шматочки, запускати руки у приготовлене тісто для пиріжків. Для дитини раннього віку це не лише заняття, що розвиває тактильну чутливість, фантазію, а й ефективно тренує пальці. Окрім очевидного творчого самовираження у дитини розвивається гнучкість, рухливість пальців і покращується мовлення.

4. Ігри з крупами. Пропонувати дитині перебирати в різні ємності перемішаний горох і квасолю, а потім і дрібніші крупи; пересипати і перемішувати крупи, розтирати в руках. Ігри з крупами дуже корисні і цікаві, тому підійде все, що є в будинку: гречка, просо, квасоля, насіння, горох і навіть звичайна сіль.

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

5. Ігри з конструктором, мозаїкою, кубиками. Покращують дрібну моторику, розвивають кмітливість і творчі здібності.

6. Пальчикова гімнастика і «пальчикові ігри». Пальчикова гімнастика потребує участі обох рук, що дає можливість дітям орієнтуватися в поняттях «праворуч», «ліворуч», «вгору», «вниз» тощо. На початку та в кінці гімнастики необхідно виконувати вправи на розслаблення, щоб зняти зайве напруження у м'язах. Це може бути погладжування від кінців пальців до долоні, легке потрушування, помахування руками.

«Пальчикові ігри» – це інсценування римованих розповідей, казок за допомогою пальчиків, серед яких відомі ігри «Сорока-ворона», «Ладусі», «Коза-рогата» та багато інших. Ігри і гімнастика для пальчиків допомагають у загальному всебічному розвитку малюка. Пальчикові ляльки можуть бути як дерев'яними, так і м'якими тканинними. Завдяки такому театральному реквізиту, можна не тільки влаштувати ляльковий спектакль у домашніх умовах, але й потренувати маленькі пальчики.

7. Шнурування також сприяє розвитку дрібної моторики. Просте шнурування можна зробити в домашніх умовах. Потрібно взяти шматок картону, вирізати з нього якийсь знайомий дитині об'єкт (яблуко, їжачка тощо) і зробити по контуру дірки за допомогою диракола. У ці дірки дитина просовуватиме шнурочки. Також можна пришнурувати один об'єкт до іншого (ялинку та іграшки тощо).

8. Ігри з гудзиками і намистинами – нанизування на нитку, застібання гудзиків на петлі, перебирання пальцями намистинок або гудзиків. Можна нашити на одну тканину гудзики різних розмірів, а на іншу – різні петлі. Дитина тренуватиме пальчики, одночасно розвиваючи кмітливість і засвоюючи поняття «великий-маленький».

9. Пазли – яскраві картинки, які сприяють розвитку уваги, кмітливості, координації роботи очей і рук, дрібної моторики.

10. Катання долонькою олівців, кульок по столу або іншій поверхні. Таке заняття – додатковий масаж долоньок і покращення координації рухів кисті. Їх можна супроводжувати казками, що складаються у процесі виконання дій.

Також для розвитку дрібної моторики доцільно пропонувати малюкам виконати наступні завдання:

- плескати в долоні тихо і голосно, в різному темпі;
- нанизувати намистинки на тоненьку стрічку, робити намисто;
- стискати та розтискати кулачки;
- розминати пальцями пластилін, глину;
- катати по черзі кожним пальчиком камінці, намистинки, кульки;
- робити м'які кулачки, які можна легко розжати і в які дорослий може просунути свої пальці та міцні, які не розтиснеш;
- двома пальцями руки (вказівним та середнім) «ходити» по столу, спочатку повільно, а потім швидко. Вправа проводиться спочатку правою, а потім лівою рукою;
- барабанити, постукувати всіма пальцями обох рук по столу;
- махати в повітрі тільки пальцями, не рухаючи долонею;
- застібати гудзики, гачечки, замочки, закручувати кришки, заводити механічні іграшки;
- показувати окремо тільки по одному пальчику;
- нанизувати великі гудзики на нитку;
- зав'язувати вузлики на мотузці;
- закручувати шурупи, гайки;
- складати мотрійку;

- малювати у повітрі;
- різати ножицями;
- обводити контури предметних зображень;
- вирізати кольорові смужки, фігурки по контуру;
- намотувати нитки на катушку, клубок та інші.

Важливим засобом розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку є пальчикові ігри. Ці ігри дуже емоційні, а тому можна проводити в різних ситуаціях (повертаючись із дошкільного навчального закладу, сидячи в черзі до лікаря, у транспорті та, звичайно, вдома). Вони дуже подобаються дітям і сприяють розвитку мовлення та творчої діяльності. «Пальчикові ігри» ніби відтворюють реальність навколишнього світу – предмети, тварин, людей, їх діяльність, явища природи. В ході «пальчикових ігор» діти, повторюючи рухи дорослих, активізують моторику рук та мовлення.

Розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку сприяють також незвичні ігри: «Басейн для пальчиків», «Гречані гравюри», «Юний макаронник», «Макаронні аплікації», «Намиста для улюбленої бабусі», «Веселі гудзички», «Кумедна змійка», «Гудзички-застібки» «Паперова пластика», «Корисні прищіпки» тощо.

Робота з розвитку дрібної моторики повинна проводитись регулярно, адже саме тоді буде досягнутий вагомий ефект від цих спеціальних вправ. Завдання з розвитку рухів пальців рук повинні приносити дитині радість, не повинні викликати перевтомлення. Велике значення в цих іграх-вправах має текст. Він має бути веселим, доступним для дітей даного віку. Необхідно пояснювати значення тих чи інших рухів чи положень пальців, зацікавлювати дітей у виконанні цих рухів, створювати сприятливий емоційний настрій.

Основні висновки. Отже, пізнання навколишніх предметів дітьми раннього віку пов'язано з розвитком дій рук, тому зазначені вище засоби, на нашу думку, сприятимуть розвитку їх дрібної моторики.

Тренування рухів пальців рук дітей покращує не тільки рухові можливості дитини, а й забезпечує розвиток психічних і мовних навичок. У свою чергу, формування рухів руки тісно пов'язане з розвитком рухового аналізатора і зорового сприймання, різних видів чутливості, просторового орієнтування, координації рухів та ін.

З раннього віку необхідно починати роботу з розвитку дрібної моторики. Вже в ранньому дитинстві можна виконувати масаж пальчиків, впливаючи тим самим на активні точки, які пов'язані з корою головного мозку. В ранньому та молодшому дошкільному віці необхідно виконувати прості вправи, які супроводжуються віршованим текстом (наприклад «Сорока»), не забувати про розвиток елементарних навичок самообслуговування: застібання та розстібання гудзиків, зав'язування шнурків тощо.

Перспективними напрямками подальших наукових розвідок з порушеної проблематики вважаємо обґрунтування педагогічних умов розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анохин П. К. Очерки по физиологии функциональных систем / П. К. Анохин. – М. : Просвещение, 1975. – 284 с.
2. Литвинова М. Ф. Физкультурные занятия с детьми раннего возраста: третий год жизни : практическое пособие / М. Ф. Литвинова. – М. : Айрис-Пресс, 2005. – 288 с.

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

3. Немов Р.С. Психология : учебник [для студентов высш. учебн. заведений] / Р. С. Немов. – М. : Издательский центр «ВЛАДОС», 2000. – Кн. 2: Психология образования. – С. 97-116.
4. Савина Л. П. Пальчиковая гимнастика для развития речи дошкольников / Л.П. Савина. – М. : АСТ Астрель, 2007. – 48 с.
5. Ткаченко Т. А. Мелкая моторика. Гимнастика для пальчиков / Т. А. Ткаченко. – М. : Издательство ЭКСМО, 2013. – 48 с.

АНОТАЦІЇ

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ

Світлана Тітаренко, Лілія Іванюта

Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка

У статті здійснено аналіз досліджень, присвячених проблемі розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку. Пропонуються основні засоби та завдання для розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку. Наголошується, що важливим засобом розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку є «пальчикові ігри».

Ключові слова: дрібна моторика, засоби розвитку дрібної моторики, діти раннього віку, «пальчикові ігри».

СРЕДСТВА РАЗВИТИЮ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА

Светлана Титаренко, Лилия Иванюта

Глуховский национальный педагогический университет им. А. Довженко

В статье осуществлен анализ исследований, посвященных проблеме развития мелкой моторики у детей раннего возраста. Предлагаются основные средства и задачи для развития мелкой моторики у детей раннего возраста. Отмечается, что важным средством развития мелкой моторики у детей раннего возраста являются «пальчиковые игры».

Ключевые слова: мелкая моторика, средства развития мелкой моторики, дети раннего возраста, «пальчиковые игры».

MEANS TO DEVELOP FINE MOTOR SKILLS IN TODDLERS

Svetlana Titarenko, Lily Ivaniuta

Glukhiv National Pedagogical University. Dovzhenko

The article analyzes the researches devoted to the problem of fine motor skills development in young children. We offer the main means and tasks for the development of fine motor skills in young children. It is noted that important means of fine motor skills development in young children are «finger games».

Key word: fine motor skills, fine motor development means, infants, «finger game».